

การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับ

คุณธรรม จริยธรรม

ในประเทศไทยและต่างประเทศ

10044840

ห้องสมุด วพบ. สุรินทร์

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม)
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(3)
บทย่อ	(7)
สารบัญ	(11)
สารบัญตาราง	(17)
สารบัญภาพ	(19)
บทที่	
1 งานวิจัยด้านคุณธรรมจริยธรรม : นิยาม ทฤษฎี และวิธีการ สังเคราะห์งานวิจัย	1
ที่มาและความสำคัญของการสังเคราะห์งานวิจัย	1
จุดมุ่งหมายของการสังเคราะห์งานวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ความหมายของค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม	4
ลักษณะของพฤติกรรมจริยธรรม	6
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรม	7
ทฤษฎีพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม	7
ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิด	15
ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม	19
ทฤษฎีและหลักการพัฒนาที่เกี่ยวกับค่านิยม	27
ทฤษฎีขั้นของความต้องการ	28
ทฤษฎีโครงสร้างค่านิยม	29
ขอบเขต และปริมาณงานในโครงการ	31
วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย	31
วิธีการแสวงหางานวิจัย	32
วิธีการคัดเลือกงานวิจัย	33
วิธีการสรุปและตีความผลงานวิจัย	34
วิธีการเสนอแนะและการใช้องค์ความรู้	35
การกำหนดเนื้อหาในบทต่อไป	36
บรรณานุกรม	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2	งานวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเด็กและเยาวชน 43
	ขอบเขตของการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและเยาวชน 44
	วิธีการคัดเลือกเอกสารและการนำเสนอผลการประมวลงานวิจัย 44
	ผลการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเด็กก่อนวัยเรียน 45
	และนักเรียนระดับประถมศึกษา
	พฤติกรรมวินัยในตนเอง 47
	ความหมายของพฤติกรรมวินัยในตนเอง 47
	ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมวินัยในตนเอง 47
	การพัฒนาพฤติกรรมวินัยในตนเอง และผลการวิจัย 51
	ผลการวิจัยปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียน 59
	ระดับมัธยมศึกษา
	พฤติกรรมอนุรักษ์และประหยัด 57
	ความหมายของพฤติกรรมอนุรักษ์และประหยัด 57
	ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์และประหยัด 58
	โครงการพัฒนาพฤติกรรมอนุรักษ์และประหยัด 64
	พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/วินัย 65
	ความหมายของพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/วินัย 66
	ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/วินัย 66
	การพัฒนาพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/วินัย 72
	พฤติกรรมก้าวร้าว 74
	ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว 74
	ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าว 75
	การฝึกอบรมเพื่อลดความก้าวร้าว 82
	พฤติกรรมรับผิดชอบ 84
	ความหมายของพฤติกรรมรับผิดชอบ 84
	ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบ 88
	การพัฒนาความรับผิดชอบ 89
	พฤติกรรมพลเมืองดี 91
	ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมพลเมืองดี 91

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการวิจัยปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนิสิตนักศึกษา	93
พฤติกรรมเอื้ออาทร	98
ความหมายของพฤติกรรมเอื้ออาทร	98
ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมเอื้ออาทร	98
การพัฒนาพฤติกรรมเอื้ออาทร	102
พฤติกรรมพลเมืองดี	103
ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมพลเมืองดี	104
บรรณานุกรม	109
3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในผู้ใหญ่	129
พฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม	130
ความหมายของพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม	130
ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม	131
พฤติกรรมการปลูกฝังจริยธรรม	136
พฤติกรรมการปลูกฝังจริยธรรมจากบิดามารดาไปสู่บุตร	137
พฤติกรรมการปลูกฝังจริยธรรมจากครูไปสู่นักเรียน	141
พฤติกรรมการปลูกฝังจริยธรรมจากหัวหน้าไปสู่ลูกน้อง	144
บรรณานุกรม	146
4 การนับถือศาสนา: สาเหตุ และผล	151
ความหมายของศาสนา	152
การกำหนดความหมายของลักษณะทางพุทธศาสนา	154
ความเชื่อทางพุทธศาสนา	154
การปฏิบัติทางศาสนา	155
วิถีชีวิตแบบพุทธ	156
ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับการปฏิบัติทางศาสนาของบุคคล	156
สาเหตุทางจิตของพฤติกรรมทางศาสนาของบุคคล	158
ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนากับเหตุผลเชิงจริยธรรม	160
สาเหตุด้าน บ้าน วัด โรงเรียน ที่เกี่ยวกับการนับถือศาสนาในคนไทย	161
ผลการวิจัยที่พบกลุ่มประเภทที่เสี่ยงทางการนับถือศาสนา และปัจจัยปกป้อง	162

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการวิจัยการนับถือศาสนาที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะของคนไทย	167
ผลการวิจัยการนับถือศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนไทย	171
การฝึกอบรมทางพุทธศาสนากับผลต่อจิตและพฤติกรรมของคนไทย	171
บรรณานุกรม	183
5 จิต-พฤติกรรมเชิงจริยธรรมและการพัฒนา	193
ตอน 1 เหตุผลเชิงจริยธรรม : สาเหตุ ผล และการพัฒนา	195
ความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral reasoning ability)	195
วิวัฒนาการของการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม	196
บุคคลจิต 3 ระดับ ตามพุทธศาสนา	196
การเปรียบเทียบแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมชนิดต่างๆ	199
การวัดจิตลักษณะอื่นโดยมีพื้นฐานจากทฤษฎีของ Kohlberg	200
ผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามอายุของบุคคล	201
สาเหตุทางจิตของพัฒนาการของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล	208
ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะพื้นฐานกับพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมบุคคล	209
บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อน สื่อ และสังคม ในฐานะปัจจัยเชิงเหตุ	212
ของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน	
การฝึกอบรมพิเศษกับผลต่อความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน	218
เหตุผลเชิงจริยธรรม กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	226
บรรณานุกรม	232
ตอน 2 พัฒนาการและสาเหตุของการให้อภัย	243
ความหมายของการให้อภัย	243
พัฒนาการของการให้อภัย	243
ปัจจัยเชิงเหตุของความสามารถในการให้อภัย	245
โครงการเสริมสร้างการให้อภัย	249
บรรณานุกรม	251

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอน 3 ลักษณะชาตินิยม : การวิจัยและการพัฒนา	253
ความหมายของชาตินิยม	253
พัฒนาการของลักษณะชาตินิยม	254
ปัจจัยเชิงเหตุของลักษณะชาตินิยม	256
ผลการวิจัยเกี่ยวกับผลของลักษณะชาตินิยมในเชิงจิตและ พฤติกรรมการทำงาน	258
ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชาตินิยมกับจิตลักษณะที่สำคัญ	259
การพัฒนาลักษณะชาตินิยมแก่พลเมือง	261
บรรณานุกรม	262
ตอน 4 พฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: สาเหตุและผล	264
ความพอเพียง : องค์ประกอบ และความหมาย	264
สาเหตุของความพอเพียง : ผลการวิจัยในแนวจิตพฤติกรรมศาสตร์	265
สาเหตุของการปรับตัวได้ และการเกิดความสุข	267
บรรณานุกรม	270
ตอน 5 จิตสำนึก : ความหมาย และการวิจัย	274
บรรณานุกรม	277
ตอน 6 จิตวิญญาณ : การวัด การวิจัย และการพัฒนา	279
การส่งเสริมบุคคลให้มีการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ	280
บรรณานุกรม	283
6 การสรุปผลวิจัยโดยรวม และข้อเสนอแนะ	285
ตอน 1 สรุปรวมผลการวิจัย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการ วิจัยและการพัฒนา	286
การสรุปผลการวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามช่วงอายุของบุคคล	286
การสรุปผลการวิจัยตามประเภทของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	290

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอน 2 นโยบายการวิจัยและพัฒนาจริยธรรม กับการ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย	295
นโยบายการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ปี 2535	296
นโยบายการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย ใน 3 ระยะ	300
การวิจัยและพัฒนา ที่ตอบสนองต่อนโยบายการวิจัย และ พัฒนาระบบพฤติกรรมไทย	304
ผลผลิตทางการวิจัยที่สำคัญต่อการพัฒนา	311
ข้อเสนอแนะการกำหนดนโยบายการวิจัยและพัฒนาจริยธรรม ในปัจจุบันและอนาคต	314
ตอน 3 การเสนอแนะการวิจัยที่ควรทำต่อไป	316
การวิจัยที่ควรทำ เพื่อตอบสนองนโยบายการพัฒนามุคคผลเพื่อ พัฒนาประเทศ	316
การวิจัยที่ควรทำ เพื่อบูรณาการจุดเด่นของสังคมและ วัฒนธรรมไทย ให้นำไปสู่การพัฒนาจริยธรรม	317
การวิจัยในหัวข้อหรือประเด็นสำคัญที่ยังมีการวิจัยกันน้อย	318
ตอน 4 ข้อเสนอแนะการพัฒนาจริยธรรม โดยการ เสริมสร้างและป้องกัน	326
ลักษณะงานวิจัยที่เหมาะสมแก่การขึ้นำการพัฒนาจริยธรรม	327
ลักษณะโครงการพัฒนาเยาวชนและประชาชนที่ประสบ ความสำเร็จ	331
หนังสือทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาคนให้ดี เก่งและมีสุข	334
ข้อเสนอแนะการจัดการพัฒนา เพื่อเพิ่มจริยธรรม	339
บรรณานุกรม	348